

"HOE GOD VERSCHEEN IN SAKSENLAND".
Widukinds knieval voor Karl de Grote.

Auteur: Dirk Otten
Uitg: Deventer Historische Reeks
ISBN 928 90 79378 08 1
www.deventeruniversitairepers.nl

De Heerdenaar Dr. Dirk Otten studeerde Duitse taal en letterkunde aan de universiteit van Utrecht. Twee van zijn bijvakken daar waren oud-saxisch en Germaanse Godsdienstwetenschap. Hij was leraar Duits en redacteur van van Dales woordenboeken Duits-Nederlands en Nederlands-Duits.

Hij heeft zich zeer langdurig beziggehouden met de oude veld- en boerderijnamen in de 7 gemeenten van de Noord-Oost Veluwe. Ook over de boerderij- en veldnamen van Hattem heeft hij een boekje geschreven, dat zeer boeiend is.

De laatste jaren verwierf hij vooral bekendheid door zijn speurtocht naar de historische Lebuinus, de patroonheilige van de grote Lebuïnuskerk in Deventer, waarover hij ook een prachtig boekje geschreven heeft met als titel "Terug naar de ware Lebuïnus", ook uitgegeven door de Deventer Universitaire Pers.

Ik denk dat het echt een uitvloeisel is van die speurtocht dat hij het materiaal vond om het boekje "Hoe god verscheen in Saxenland" te kunnen schrijven.

Immers Lebuïnus speelde een bescheiden, maar wel bijzondere rol in het verhaal van de kerstening van het oude Saxenland aan de andere kant van de IJssel en de Rijn. Het toenmailige ASaxenland bestaat uit het huidige Niedersachsen, het noordelijke deel van Nordrhein-Westfalen en het zuidelijke deel van Sleeswijk-Holstein.

Rond 450 aanvaardde koning Clovis (een Frank, dus ook een Germaan, die tijdens de grote volksverhuizing bezit had genomen van het voormalige Romeinse Gallie) het Christelijk geloof. Ook zijn opvolgers, de Merovingers (o.a. de Dagoberten) waren katholiek, hoezeer ze ook moordden om elkaars takken uit te roeien. Uiteraard was Karel de Grote ook katholiek.

Hij regeerde na zijn troonsbestijging in 768 weliswaar over vrijwel heel Europa, maar dat dekselse Saxenland, ten oosten van IJssel en Rijn tot ver voorbij Hamburg, was nog gewoon Germaans.

Maar het was Karel de Grote's eer te na om dat zo te laten en op veel verschillende manieren, uiteraard vooral militair probeerde hij de Saxen tot bekering te dwingen.

Er waren al wel aanzienlijke steden, zoals Paderborn, en telkens weer werd daar strijd om geleverd, en die vielen nu eens in de handen van Karel, dan weer in de handen van de Saxen. Overigens waren het niet alleen de Saxen maar ook de Friezen die zich tegen de frankische overheersing en de kerstening verzetten.

Hun grote aanvoerder was de *Sax Widukind* die van 777 tot 785 een opstand leidde tegen de Franken van Karel. Widukind wordt in eerste instantie voorgesteld in de rijksannalen als een schurk, maar zijn betekenis moet heel groot zijn geweest. In 777 wordt hij voor het eerst genoemd als aanvoerder van de Saxen in hun strijd tegen Karel. Er zijn tal van verslagen in de annalen van gevechten en uiteindelijk laat hij zich na een verloren veldslag dopen. Daardoor wordt hij in de ogen van andere kroniekschrijvers een afvallige lafaard, die vooral bezig was met eigen gewin, maar later blijkt zijn betekenis toch heel groot te zijn geweest. Dat bewijzen bijvoorbeeld de 7 jaren na zijn doop, waarin het zeer rustig is geweest in Saxenland. De latere koningin Mathilde beroept zich rond 920 met succes op haar afkomst: zij heeft goede papieren, want zij is een afstammeling van Widukind.

Na die periode van betrekkelijke rust tussen 785 en 792 begon de laatste fase van de oorlog van Karel tegen de Saxen. Alleen door grootscheepse verwoestingen en deportaties zouden de Franken in de periode 792 tot 804 de Saxen op de knieën krijgen.

Het boekje eindigt met een eigen vertaling van Dr. Otten van de Frankische Rijksannalen, met name de relevante passages van de jaren tussen 753 en 804. Zeer interessant!

Daaraan voorafgaand presenteert hij nog een paar conclusies: De kerstening van de Germaanse volken kon niet plaatsvinden zonder steun van machtige krijgsheren. Het Germaanse geloof was veel sterker dan gedacht. Ook de poging van Lebuinus kon niet slagen, omdat hij "backin" ontbeerde en omdat hij de situatie schromelijk onderschatte in zijn naïviteit. (leest u daarover het andere boekje van Otten!) Ook Willibrord, Bonifatius en Liudger konden alleen maar in hun missionaire werk slagen in het spoor van de Frankische legers.

Ten aanzien van het oud-Saxisch tenslotte nog dit: Dr. Otten wijst aan het slot van zijn betoog ook nog op de "Heliand" een hervertelling van omstreeks 840 v.Chr. in 6000 verzen van evangelieverhalen in dat oud-saxisch. Nooit geweten dat er ook in ons taalgebied zulke oude teksten bestaan! Over de Beowulf word je op school wel iets verteld, maar dit blijft verborgen!. Internet leerde me dat er inmiddels hervertellingen van dit verhaal zijn gemaakt in het Twents (op initiatief van Anne van der Meiden), het Achterhoeks en Gronings, terwijl er in 2006 ook een kennelijk voortreffelijke Nederlandse vertaling is verschenen.

Kortom, hoe een voortreffelijk klein boekje weer stimuleert tot verder lezen!

Reinier Katgert